

วัดพระธาตุตันผาง

1. ชื่อวัด : พระธาตุตันผาง

พิกัดภูมิศาสตร์ : ละติจูด: 19.144800 ลองจิจูด: 100.391323

ประเภทวัด : วัดราษฎร์ (ยกวัดร้างขึ้นเป็นวัด)

นิกาย : สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

เจ้าอาวาส : พระอธิการเสน่ห์ ถาวรโ

2. ที่ตั้ง : บ้านน้ำริน หมู่ที่ 10 ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

3. ประวัติความเป็นมา

วัดพระธาตุตันผาง เป็นวัดเก่าแก่อายุเกือบ 700 ปี แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในท้องที่อำเภอปาง ตั้งอยู่บ้านน้ำริน ตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในอำเภอปาง สภาพก่อนเป็นวัดในปัจจุบัน เมื่อ 100 กว่าปีที่ผ่านมา พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่าทึบไม่มีผู้คนอาศัย ต่อมาได้มีชาวบ้านได้อพยพโยกย้ายแหล่งที่มาหากิน จากจังหวัดน่าน เข้ามาตั้งหลักแหล่งในบริเวณ "สบน้ำขาม" (จุดบรรจบของลำน้ำควรกับลำน้ำขาม) ตั้งเป็นหมู่บ้าน บ้านสบขาม และบ้านนาอ่อม พื้นที่วัดพระธาตุตันผางจึงเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านให้ความเคารพยำเกรงเรียกกันว่า "ตงป่ากรรม" (ถ้ำ หรือกรรม คือ ห้าม ละเว้น) มีหอศาลเจ้าหลวงควร เป็นที่เคารพนับถือของชาวตำบลควรทั้งหมด ในตงป่ากรรม พบซากปรักหักพังของอิฐ พระพุทธรูปทั้ง หินทราย และ สัมฤทธิ์ เป็นจำนวนมาก ด้วยความเชื่อที่ชาวบ้านถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจึงไม่มีใครล่วงละเมิดนำสิ่งของเหล่านั้นออกจากพื้นที่ตง

ปากระดม หากใครนำออกไปจะต้องได้รับมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา จนกาลเวลาล่วงสมัยมาจนถึงปัจจุบัน ก็ได้มีพระอรหันต์ เข้าไปจำพรรษาอยู่ในดงปากระดม ปฏิบัติปักควดพันที่รกร้าง สร้างเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ด้วยพื้นที่ดังกล่าวเป็นวัดร้างเก่าแก่มานาน ในปี พ.ศ. 2541 บ้านสบขามได้แยกหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่ และตั้งบ้านน้ำริน เป็นหมู่ที่ 10 ตำบลขุนควรวัดพระธาตุตันผางจึงอยู่ในเขตของหมู่บ้านน้ำรินจนถึงปัจจุบัน

ตามตำนานกล่าวไว้ว่า วัดเก็กราชสถาน (วัดพระธาตุตันผาง) ก่อตั้งขึ้นในยุคสมัยเดียวกับ อาณาจักรล้านนา (นครพิงค์เชียงใหม่) อาณาจักรญากมยาว (พายว หรือ เพเยา) และรัฐกาวานาน (นันทบุรี หรือ เมืองน่าน) พบหลักศิลาจารึก ลักษณะเป็นหินทรายจำนวนด้าน 2 ด้าน มี 30 บรรทัด ด้านที่ 1 มี 13 บรรทัด ด้านที่ 2 มี 17 บรรทัด จารึกเป็นอักษรล้านนาฝักขาม อายุพุทธศตวรรษที่ 21-22 มีเนื้อหาโดยสังเขปกว่าไว้ว่า

“พระสงฆ์ทั้งหลายพร้อมด้วยอาจารย์สุวรรณมาลา ได้ทำบุญและถวายส่วนบุญแก่พระเป็นเจ้าแม่ลูก โดยอุทิศที่นาแก่วัดเก็กราชสถาน พระมหาเทวีเองได้อุทิศข้าพระไว้ประจำวัดเป็นจำนวน 10 ครัว (ครอบครัว) ด้วยใจศรัทธา“

จารึกที่ค้นพบวัดเก็กราชสถาน เก็บไว้ที่หอวัฒนธรรมนิทัศน์วัดศรีโคมคำ ปัจจุบันมีตู้เก็บเครื่องใช้ของคนโบราณอยู่ให้คนรุ่นหลังได้ดูและศึกษา ภายในวัดมีซากวัดอุโบสถมากมาย เศียรพระพุทธรูปขนาดใหญ่ พระพุทธรูปหินทรายศิลปะพะเยา ถ้วยชามกระเบื้อง วัดอุลิ่งของมากมาย พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในอาณาบริเวณ บ้านสบขาม บ้านน้ำริน และบ้านนาอ้อม ตำบลขุนควรว

- สภาพคูน้ำคันดินเป็นลอมกลางทุ่งนา อยู่ทางทิศเหนือของบ้านสบขาม
- เนินดินพบวัดเก่าอยู่กลางทุ่งนา ทางทิศเหนือบ้านสบขาม (ม่อนพระเจ้า 1000 ต้น) ชาวบ้านละแวกนั้นเล่าว่า เมื่อก่อนพบพระพุทธรูปหินทรายสภาพแตกหักจำนวนมาก ปัจจุบันยังมีร่องรอยให้เห็น
- กู่เก็กริมน้ำควรว ทางทิศตะวันออกของวัดนาอ้อม พบกองอิฐที่มีสภาพปรักหักพัง และยังพบเศียรพระพุทธรูปปั้นขนาดใหญ่
- ม่อนธาตุจอมแจ้ง ในเขตบ้านนาอ้อม
- วัดเก่า ในเขตหมู่บ้านนาอ้อม (ปัจจุบันไม่หลงเหลือให้เห็นแล้ว)

พื้นที่ดังกล่าวสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นเมืองเก่าที่ตั้งมาก่อนการตั้งเมืองปง หรือร่วมสมัยไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน พื้นที่ดังกล่าวอาจเป็นเมืองทางผ่านของ พระเจ้าติโลกราช (นครพิงค์) ที่เดินทัพผ่านบริเวณนี้ ก่อนข้าม "ดอยวาว" เข้าไปตีเมืองน่าน อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด

4. ความสำคัญของวัด

วัดพระธาตุตันผาง เป็นวัดเก่าแก่อายุเกือบ 700 ปี เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในท้องที่อำเภอปง ตั้งอยู่บ้านน้ำริน ตำบลขุนควรว อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในอำเภอปง

5. สิ่งสำคัญภายในวัด

วิหารวัดพระธาตุตันผาง

เป็นวิหารที่กำลังก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ เป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัยระหว่างล้านนา ไทลื้อ ไทใหญ่ และเมียนมาร์

องค์พระประธาน

องค์พระภายในวิหารสร้างใหม่

พระธาตุตันฝาง

6. เส้นทางการเดินทางและแผนที่

การเดินทางจากพะเยาผ่านอำเภอดอกคำใต้มุ่งหน้าสู่อำเภอจุนใช้ทางหลวงหมายเลข 1091 ไปทางอำเภอปง

ที่มา

พระอธิการเสน่ห์ ถาวโร. สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2562.

ที่นี้เมืองปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา. (2559). วัดพระธาตุตันฝาง. สืบค้น 26 สิงหาคม 2562, จาก

<https://www.facebook.com/pong1091/posts/1666955800250325/>